

Jelena Vujić:
Intervju s Črtom Škodlarjem

Nekateri ga poznate, drugi morda ne: s štirinajstimi leti je leta 1948 začel kot igralec-animator v lutkovnem gledališču, potem pa nadaljeval ob začetkih slovenskega lutkovnega filma in rojstvu slovenske televizije. V študentskih letih je v dnevnem tisku deloval kot publicist, kasneje pa tudi kot glasbenik in komponist. Morda bi lahko še kaj našteli, a naj o sebi spregovori sam.

Najprej nam povejte...

Najprej! Naj ponovim: najprej, draga Jelena, se ti želim zahvaliti za zaupanje! Če res meniš, da ti sivolasa in brkata starina lahko pove kaj zanimivega, me bo to res veselilo, saj nimam več kakšnega drugega pametnega dela! Pri dvainosemdesetih, a ne, je to normalno. V življenju je že tako: mladi razmišljajo o bodočnosti, stari pa o preteklosti. Toda - ali ni lepo, da sva se prav midva našla in za trenutek spogledala v tej igri iskrenega dialoga generacij? Še enkrat: hvala!

Pa še tole: vikaš me. No, raje se pogovoriva kot enaka z enakim. Torej se bova tikala! Razlika v letih sama po sebi ni namreč nikakršen argument večje ali manjše veličine. Poznamo osebnosti, ki so bili geniji že v ranih letih. Še več pa je žal takšnih, ki so v poznih letih senilni in totalno dementni. Kljub temu moramo ves čas ohraniti iskrenost in resnično spoštovanje do sogovornika. Dejstva so preprosta. Starejši: spomnimo se svojih mladih let, vseh dvomov, zablod, upanj in razočaranj! Če ste, starejši, bolj pametni in izkušeni, kajne, imejte potrpljenje z mlajšimi! Razložite, kaj je prav!

Mlajši: ne delajte si iluzij! Nekega dne boste prav vi - starejši! Izkoristite izkušnje starejših!

Vrtljak generacijskih izkušenj gre naprej. Važno je samo to, da znamo izkoristiti prednosti, ki nam jih nudi preprost prenos misli, načel, izkušenj, dobrih želja in vere v to, da bo naslednja generacija boljša. Zdaj pa ne bom več nakladal in obljubim, da bom priden.

Vrniva se k vprašanju:

Najprej nam povejte kaj o svojem otroštvu: kakšno je bilo?

Prečudovito. Mama je bila učiteljica v Dobropolju, potem v Smledniku. Rodil pa sem se v Ljubljani. Oče slikar, novinar in fotoreporter pri časopisu Jutro, je imel atelje v Ljubljani. Otroštvo do druge svetovne vojne sem preživel v Valburgi blizu Smlednika. Potepal sem se po prostranih gorenjskih travnikih in čudovitih gozdovih barona Lazzarinija, pulil in grizljal sladek korenček iz pravljičnega vrta stare mame na Bičevju v Ljubljani, zaspal ob vonju barv, eksotičnih smol in lakov v očetovem ateljeju na Miklošičevi. Oče in mati sta zvečer sedla na klopico ob peči, zaigrala na mandolino in kitaro ter zapela. Trgovina in gostilna none (primorske stare mame) v takrat italijanskem Kobaridu sta bili svet zase, polni vonjav in okusov. V veliki kuhinji so lahko bili samo posebni stalni gostje, stari strici, "nunci", ki so vsako dopoldne prišli na "kvartin" dobrega vinca iz velikega soda v hladni kleti.

V osnovno šolo ste hodili v Ljubljani, prav tako na gimnazijo.

Učiteljica v prvem razredu je bila prav - moja mama. Spomim se, kako me je pripravljala, da ji v razredu ne smem reči "mama", ampak "gospa učiteljica". No ja to je šlo. Konec šole je prekinila vojna. Smlednik so zasedli Nemci. Najprej so se skozi Valbvirgo valile kolone in kolone jugoslovanske vojske proti Karavankam. Čez nekaj dni se je ista vojska valila nazaj dobesedno bosa, strgana in umazana. Mama je v ogromnem loncu kuhala čaj in jim ga nosila na cesto. Potem je bilo slišati par eksplozij. Šli smo do Save gledat porušen most. Dva dni mir in tišina kot pred nevihto. Neko jutro sva z mamo pogledala skozi okno: Na hiši onkraj križišča je bila obešena zastava s svastiko. Mama je rekla samo: "Kurbe!". Nisem vedel, kaj to pomeni. Pred hišo je pripeljal nemški motocikel s prikolico, za njim pa kolona vojakov na kolesih. Oficir v prikolici je vstal, iz torbe potegnil zemljevid, pogledal nanj, zamahnil z roko proti Ljubljani in mirno ukazal: "Vorwärts!"

Mama se je vključila v gorenjsko ilegalo, zato me je odpeljala v Ljubljano. Prišla me je iskat

nona in me odpeljala v Kobarid. Vpisali so me v drugi razred italijanske osnovne šole, jaz pa nisem znal niti besedice italijanščine. Učiteljica je bila Furlanka, imela je potrpljenje z menoj. Drugi in tretji razred sem končal z odličnim uspehom.

Ja, naša familija v Kobaridu je bila nekaj posebnega: v hiši smo govorili tri jezike. Najstarejša hči, moja mama, je za moža vzela Slovenca, srednja hči Italijana in najmlajša Avstrijca. Ko smo se kasneje vsako leto srečavali nona, mame in tete, strici, sestrične in bratranci, je to bila prava Mitteleuropa, Evropa v malem takorekoč.

Spomladi 1943 sta oče in mati odločila, naj se vrnem nazaj v Ljubljano.

Nonina "krjanča" (lokalni kobariški izraz za "lepo vedenje") je narekovala, naj se grem poslovit od učiteljice Bergantove. Utrnila se ji je solza, objela me je in pobožala, potem pa se zresnila in rekla:

"Sei stato un bravo alievo! Ma ricordati per sempre, che sei un fascista!" ("Bil si priden učenec! Ampak zapomni si za vedno, da si fašist!") A tako. Vrnil sem se domov.

Nona: "Si bil pri učiteljici?"

"Bil sem."

"In kaj je rekla?"

"Rekla je: Ma ricordati per sempre, che sei un fascista."

Noni je udarila kri v glavo, zaprlo ji je sapo, roki je uprla ob bok... ojej, zdaj gre pa zares... in je ukazala: "Pantolon, sedi!" - "Pantolon" je v kobariškem narečju nekaj kot "hlačar", "smrkavec".

Kaj sem zagrešil? Nono sem že videl hudo, tudi jezno, ampak česa takega pa še ne. Končno je spregovorila. Besede so udarjale kot težko železno kladivo:

"Pantolon, zapomni si! Mi nismo niti črni, niti beli, niti plavi, niti rdeči, ... niti pisani! Mi smo - Slovenci!"

Samo to.

Njene besede so ostale moralna oporoča, ki me spremlja vse življenje. Je princip poštenja, ki ostaja zvesto koreninam lastnega rodu. Tega ne more omajati nobena politična obarvanost, noben režim. Velja za vsakogar, ki spoštuje svoje poreklo, ne glede na narodnost.

Svet danes postaja kotel, v katerem se mešajo rase, narodi in religije. Spajajo se v nove oblike, svetovne nazore in državne ureditve. Toda obstal bo samo pod enim pogojem: ob spoštovanju človeka, ki ti je blizu, ki ti je prijatelj, znanec, sosed ali samo nekdo, ki ga slučajno srečaš.

Toliko o tem. Vrniva se nazaj v leto 1943.

Sledila je kapitulacija Italije, oče je odšel v partizane, mamo je zaprl Gestapo, ampak s sestro sva ob pomoči prijateljev nekako preživela. Končal sem osnovno šolo in prvi razred klasične gimnazije. Po vojni sem nadaljeval šolanje v realni, oziroma kasneje - državni gimnaziji. Do leta 1947 so bile moške in ženske gimnazije ločene. Šele v četrti gimnaziji, pred malo maturo, smo se znašli v mešanem razredu. Veliko maturo sem opravil leta 1953 na VII. gimnaziji v Ljubljani.

Kasneje ste se vpisali na oddelek za umetnostno zgodovino filozofske fakultete in nekaj časa študirali režijo na AGRFT. Zakaj ste se odločili za to smer? Kakšne spomine imate na ta leta šolanja?

Pred tem moram povedati, da sem pri šestanjstih letih nameraval študirati glasbo.

Imel sem srečo, kot le malo mladih. Od desetega leta naprej so mi starši omogočili najboljšo izobrazbo, tudi učenje kar treh inštrumentov, violine, harmonike in klavirja. Pri šestnajstih sem ostal samo pri klavirju. Pričel sem komponirati. Profesorica me je nagovorila, da sem ji prinesel note mojega mladostnega, romantičnega izbruha. Ampak moral sem ji najprej pokazati, kako se to zaigra. Ob naslednji uri me je obvestila, da je note odnesla na Akademijo za glasbo in da sem s tem opravil sprejemni izpit za oddelek kompozicije. Gimnazijo naj bi pustil in opravil samo letne izpite ter

maturo, hkrati pa bi redno študiral na Akademiji. Toda točno en teden zatem sta bila oče in mati aretirana in zaprta, vsa imovina, s klavirjem vred, pa zaplenjena. Mojega formalnega glasbenega

3

šolanja je bilo konec. Lahko pa sem v lutkovnem gledališču pred in po predstavah igral na star harmonij, takšen, pri katerem je treba z nogami napihovati meh, da sploh da kakšen glas od sebe. Mnogokrat sem pri predstavah Žogice Marogice tudi nadomeščal organista, gospoda Mavricija. On me je nekega dne celo odvedel v kapelico frančiškanskega samostana v Ljubljani, kjer sem lahko prvič zaigral na prave cerkvene orgle. Ta čudovit inštrument je postal moja strast in ni je cerkve v Ljubljani, kamor nisem šel prosit, če smem popoldne zaigrati na njihove orgle. Takrat sem prebival pri teti nasproti cerkve svetega Krištofa, ki je stala točno na mestu vhoda današnjega Gospodarskega razstavišča. Igral sem celo pri jutranjih mašah. Župnik mi je ponujal za to lepo plačilo, ampak ga nisem sprejel. Bilo mi je dovolj, da sem sploh lahko muziciral. Čisto drugače pa je bilo v Šentvidu pri Ljubljani, kjer me je kaplan dobesedno nagnal s kora, ker sem ob štirih popoldne v cerkvi igral boogie-woogie.

Slučajno sem par sto metrov od šentviške cerkve odkril delavnico izdelovalca orgel, mojstra Jenka. Tu so me sprejeli z velikim veseljem. Pravkar so sestavljali velike orgle za zagrebško glasbeno Akademijo. Pri njih sem preživel vse proste popoldneve. Na konzolo so mi prinašali klobase, kruh in vino. Gostoljubnosti in prijaznosti ni bilo konca. Igral sem lahko tudi do noči. Nekega dne se mi je zdelo, da je vendar že precej pozno pa sem se lepo opravičil. Stari mojster Jenko pa:

"Ne, ne, le igrajte, le igrajte, boste orgle vsaj dobro preplozali!"

"Preplozati" namreč pomeni - prepihati. Zdaj se mi je posvetilo. Mojstru sem pomagal, da so piščali dobro sedle, kot se temu reče in da je v Zagreb lahko odpeljal že dobro uigran inštrument.

Pa se vrniva k mojemu študiju.

Po maturi, ko že ni šlo z glasbo, sem najprej hotel na slikarstvo, toda oče me je pregovoril:

"Umetnosti te ne bo naučila nobena akademija. Umetnik si ali pa nisi. Akademija te lahko nauči samo tehnike, vse o tem pa ti lahko jaz povem." Imel je prav. Zato sem vpisal študij umetnostne zgodovine. Ne zato, ker bi hotel postati poklicni umetnostni zgodovinar, ampak zato, ker sem s tem pridobil široko razgledanost evropske in svetovne kulturne preteklosti, običajev in navad. Po končani gimnaziji sem bil namreč tudi sprejet v stalno službo pri Mestnem lutkovnem gledališču tako, da sem študiral ob delu. Čez dve leti sem vpisal še režijo na AGRFT.

Ali je bila to vaša prva služba? Menda ste sami izdelovali lutke-marionete. Kako je bilo takrat delati v gledališču?

Za seboj sem že imel dobrih pet let animatorskih izkušenj. Razvil sem svojo metodo vaj za boljše obvladovanje marionet, kar sem počel pred vsako predstavo. Zato mi je vodstvo kot prvo nalogo določilo vodenje tečaja za nove animatorje. Trajal je več kot en mesec in je poleg teoretičnega dela vseboval poseben trening, nekaj podobnega, kot počnejo športniki ali baletniki, samo - z marionetami. Vsi udeleženci, brez izjeme so že v isti sezoni dobili honorarni angažma, večina njih pa kasneje tudi stalno zaposlitev, kjer so celo dočakali upokožitev.

Lutk, to je marionet nisem izdeloval. To so počeli priznani umetniki (kiparji Ajša Pengovova Mara Kraljeva, Slavko Hočevnar) in šolani rezbarji. To sem pričel šele pri filmu in na televiziji.

Bilo pa je takole: nekako v tem času sem v kinu Union videl prvi slovenski animirani film Saše Dobrile "Sedem na en mah". Mislil sem si: "Glej vruga, zanimivo! Saj to bi pa lahko tudi jaz počel!" Pregovoril sem prijatelja Petra Dougana, vrhunskega mojstra animacije, pa sva šla naravnost h generalnemu direktorju Triglavfilma - Branetu Tumi, ki je dobro poznal najina očeta. Ljubljana je bila takrat precej manjša in vsi smo se poznali. Tuma je poklical Dobrilo in mu naročil: "Na, vzemi ta dva mulca in poglej ali se da z njima kaj napraviti!"

Saša Dobrila je pravkar končal svoj filmček o Butalcih "Brihtne buče" in midva sva lahko sodelovala in se učila ob nekaterih zadnjih korekturah. Pri naslednjem njegovem filmu "Najlepši cvet" pa sva že bila angažirana: Peter kot asistent animacije, jaz pa kot asistent animacije in kamere. Tako sem stopil v svet filma.

Kmalu zatem so me povabili tudi k sodelovanju z lutkami pri prvih poizkusnih televizijskih oddajah, ko slovenske televizije sploh še ni bilo. Eksperimenti so bili na Gospodarskem razstavišču v okviru

sejma elektronike, vodil pa jih je Inštitut za elektrovezje.

Vse to je bilo mogoče zato, ker so bile obveznosti v Metstnem lutkovnem gledališču planirane v glavnem na popoldanske ali večerne predstave in na vaje, ki pa so bile praviloma zvečer.

4

Kaj ste počeli kot vodja oddelka za animirane filme pri Triglav-filmu?

Oh, to je pa bilo precej kasneje. Najprej je bila na vrsti televizija! Takoj po ustanovitvi TV Ljubljana me je direktor Lado Pohar pričel nagovarjati, naj pridem v službo k njemu. Za to sem se odločil šele po odsluženju vojaščine, to je po enem letu, ki je bilo dovolj dolgo, da se brez težav poslovim od gledaliških prijateljev in kolegov.

Leta 1962 sem sprejel mesto vodje lutkovnega oddelka na televiziji. Na moj predlog se mi je kmalu pridružila še oblikovalka lutk Andra Avčinova, ki je fantastično obvladala delo z vsemi mogočimi materiali. Z njo sva se dogovorila, da se nama je priključil še sloviti Nace Simončič, oče sodobnega televizijskega Kljukca in psička - Radovednega Tačka.

Spočetka smo v program prispevali krajše točke za mladinske in zabavne oddaje. Posneli smo dve seriji ("Čudovito življenje Petra Strune") s televizijskimi lutkami. Pesnik Saša Vuga, takrat urednik dramskega programa pa mi je kmalu ponudil dve satirični deli poljskega dramatika Slawomirja Mrożka. Prevzel sem režijo obeh in tudi sam izdelal lutke. Moj koncept je bil minimalističen: videti je bilo samo glave "lutk", ob njih pa so gestikulirale gole roke animatorjev.

Za "Policaje" sem napravil glave kar iz čajnikov raznih oblik, ki smo jih kupili v trgovini. Če čajnik obrneš, že ima nos, čajnikov pokrov pa tudi lahko animiraš kot usta. Po želji na "nos" prilepimo očala, pod njega lahko dodamo tudi brke. Še kakšen dodatek umetnih las ali kakšne kape - in figura je tu! Seveda pa je za oživitvev takšne figure že treba imeti nekaj prakse in domišljije.

"Martirij Petra Oheja" je bil zasnovan podobno: samo glave in gole roke. Tokrat so bile glave izdelane iz stiropora, izredno skopo oblikovane in samo s tistimi dodatki, ki so bili nujni, da je figura likovno definirana. Obe oddaji sta imeli kar lep uspeh, vendar se nista ohranili, šli sta "v živo", kot se temu reče. Takrat še nismo imeli magnetoskopov. Morda se je v arhivu RTV Slovenija ohranila samo kakšna fotografija.

Moje delo kot vodje lutkovnega oddelka je bilo vedno bolj obremenjeno z birokratskimi neumnostmi, zato sem prosil predpostavljene, da me prestavijo v realizacijsko skupino, vodenje lutkovnega oddelka pa sem prepustil Nacetu Simončiču. On je krepko zaoral in kmalu sem lahko režiral njegovo prvo serijo, posneto na magnetoskop, "Kljukčeve počitnice".

Takrat pa sem dobil od Triglavfilma vabilo, naj prevzamem vodenje Ateljeja za nimirani film. Za skoraj trikrat večjo plačo nisem dolgo razmišljal.

Kaj sem tu počel?

Najprej je bilo treba urediti prostor. Triglavfilm je najel neko zelo dobro ohranjeno barako v Savskem naselju, ki je ostala od gradbenega podjetja še iz časov izgradnje samega naselja. Tu smo uredili delavnico z vsem orodjem. V posebnem prostoru smo montirali reflektorje in postavili kamero na poseben podstavek. Temu smo rekli "krava". To pa zato, ker je bila zadeva neverjetno težka, ampak stabilna. V tesnici je to bil nosilni del velikega Iskrinega kinoprojektorja, na katerega je bila dodana posebna os z navojem, ki je omogočal premik kamere naprej ali nazaj. Zelo praktična zadeva za snemanje animiranega filma, ko v resnici posnameš sličico, malo premakneš lutko ali kamero, posnameš naslednjo sličico in tako naprej, dokler posnetek ni gotov. Za eno minuto trajanja v kinu je bilo takrat treba posneti 1440 sličic, za televizijo pa 1500.

Še preden je bil "studio" opremljen, smo razpisali natečaj z nagradami za scenarije lutkovnih filmov. Dobili smo ji vsaj štirideset. Vsi so bili popolnoma neuporabni razen enega. Zaradi zahtevnih priprav smo realizacijo lahko planirali šele po preteku najmanj pol leta.

Atelje pa naj bi rezultate pokazal čim prej. Predložil sem svojo idejo za eksperimentalni animirani film "Jutro, jezero, večer v Annecyju", ki se je vsem, razen nekaterim kolegom, zdela popolnoma trčena. Smel sem angažirati skladatelja Janeza Gregorca, da je po mojih navodilih napisal in z zabavnim orkestrom posnel delo v treh stavkih. Izdelal sem "fonogram", to je numerični zapis snemalne knjige, kjer je določeno za vsako sličico filma, kaj je v njej videti. Sošolca iz gimnazije, slikarja Kiarja Meška sem prosil za sodelovanje pri oblikovanju in izdelavi likovnih figur, ki naj bi simbolizirale zvoke inštrumentov. In potem smo šli snemat. Kot zanimivost naj povem: za efekt vode

v dugem stavku sem pred objektiv kamere preprosto vodoravno montiral navaden kozarec za pivo, ki sem ga za malenkost obrnil pred vsakim posnetkom.

Potem sem še malo napel možgane in pomislil, da ima ljubljansko Mestno lutkovno gledališče vendar

5

že na sporedu izvirne predstave, ki bi jih brez težav lahko takoj posneli na film in ponudili v distribucijo. Predlagal sem "Zvezdico Zaspanko" Frana Milčinskega - Ježka, ki jo je režiral Jože Pengov, tudi eden mojih dragih učiteljev. Vodstvo Triglavfilma je predlog takoj sprejelo. Podpisali smo pogodbo z Mestnim lutkovnim gledališčem in čez kakšen mesec smo predstavo že posneli. Na samem filmu se nisem drznil podpisati kot režiser! To je bilo vendar delo Jožeta Pengova! Sebe sem dodal samo v funkciji realizatorja filma.

To je bil tudi prvi slovenski celovečerni animirani film. Kako so otroci sprejeli Zvezdico Zaspanko, kakšen je bil njihov odziv?

Celo med strokovnjaki se glede tega stalno pojavljajo netočnosti in nesporazumi.

Prvič: da, gre za prvi slovenski celovečerni lutkovni film.

Drugič: da, gre za "animirani film", ker lutke v živo (!) animirajo igralci-animatorji s pomočjo nitk, na katere so lutke navezane.

Tretjič: ne, ne gre za "animirani film" v smislu filmske animacije! V filmu je iluzija gibanja dosežena z zaporedjem sličic, od katerih je vsaka posebej posneta. Ta tehnika omogoča, da animator po vsaki sličici za malenkost premakne položaj predmeta, lutke ali kamere. Iluzija povezanega gibanja je dosežena šele s projekcijo celotnega niza.

Odziv filma je bil fenomenalen. Takoj je šel v distribucijo in je verjetno med najbolje prodajanimi slovenskimi filmi.

Znano je, da je zaradi nemarnega varovanja dragocenih lutk, rekvizitov in scene - bila cela predstava uničena v požaru. Na srečo je Arhiv Republike Slovenije hranil in uspel lepo obnoviti kopijo filma. Na tej podlagi je Lutkovno gledališče Ljubljana uspelo ponovno postaviti na marionetni oder "Zvezdico Zaspanko", enega od draguljev slovenske kulture.

V svobodnem poklicu ste delali kot filmski in televizijski režiser? Kaj to pomeni?

Kako zvito vprašanje! Vidim, draga Jelena, da si o meni kar nekaj tega izbrskala!

Da, kar deset let sem bil v svobodnem poklicu. Ampak spet se moram vrniti precej let nazaj, da ti pojasnim, kako je sploh do tega prišlo. Mnogo že opisanega in še precej več se je časovno dogajalo v precej kratkem obdobju nekako vzporedno: zadnja dijaška leta; glasbeno šolanje in univerza; lutkovno gledališče; animirani film; začetki slovenske televizije; karikature v študentski Tribuni; obiski staršev v zaporu; romanja v Beograd na Maršalat in Predsedstvo skupščine, da bi starše po montiranem političnem procesu rešil iz zapora; likovne recenzije v Slovenskem poročevalcu; konstrukcija lastnih orgel; neuspela turneja z avstrijskim cirkusom Rebernik okoli Mediterana, na kateri naj bi bil edini glasbenik - "one man band" na elektronskih orglah; zakon z Indonezijo, s katero sva pridelala dve hčerki preden sva se mirno ločila.

Naj predolgo zgodbo skrajšam: ko sem bil leta 1966 gost produkcije "Clavis films" v Prizu, je šel Triglavfilm v konkurz.

Pred mojim odhodom pride v mojo pisarno Brane Tuma, da, točno tisti, ki me je kot vajenca vrnil Saši Dobrili. Zdaj je že bil v penziji, ampak še vedno angažiran kot svetnik novega generalnega direktorja. In mi reče:

"Golobček, Amerikanci nam ponujajo produkcijo 250 minut animiranega filma na leto. Napravi mi predračun!"

O hudirja...

To pomeni dobro plačano delo vsaj za dve polni ekipi, najmanj petnajst ljudi!

Sedem in pišem: sestavim funkcije osebja, računam efektivne delovne ure. Na podlagi podatkov statističnega urada opredelim predvidene izostanke zaradi bolezni, prostih dni in praznikov. Izračunam najemnine aparatur, porabo elektrike, vode, sanitarij, odvoza smeti, čistil in snažilke.

Izračunam ceno filmskega traku z normativom 1:3, razvijanje v barvnem laboratoriju, ceno najema tonskega studia in montaže.

Komponiranje in snemanje glasbe.
Dodam 10 % nepredvidenih stroškov.
Dodam 15 % administrativnih uslug (sestava pogodb, delo računovodstva, bančni postopki)
Triglavfilma.
Dobim cifro. Napišem specifikacijo in jo pošljem Branetu Tumi.

6

Naslednji dan pride spet v mojo pisarno in pravi:
"Odlično! Pošteno si to izračunal. Za 10 dolarjev po minuti si cenejši, kot nam Amerikanci ponujajo!"
Kakšen dan pozneje sem odpotoval v Pariz. Ko sem se vrnil, me je že čakala odločba o prekinitvi delovnega razmerja. Ne samo mene: vse zaposlene.
Čudno. Vprašal sem prijatelja ing. Marjana Pengova, ki je bil šef produkcije: "Kako je to mogoče? V moj predračun je vendar vključeno petnajst odstotkov administrativnih uslug, kar znese kompletne plače vseh zaposlenih na Triglavfilmu za eno celo leto! Lahko se mirno praskajo po riti, nikomur ni treba niti s prstom migniti! Dve ekipi bosta sami opravili vse delo!"
In sem dobil ta odgovor:
"Ja, že! Ampak bila je seja delavskega sveta. Pregledali smo finančno konstrukcijo projekta. In glavna računovodkinja se je razburila: "Kaj? A toliko honorarja bodo dobili tisti v ekipah?" Tuma je mirno odgovoril: "To so honorarji točno po ceniku Društva filmskih delavcev!""
Tistega leta je to pomenilo, da dobi, recimo asistent snemalca - dva mercedesa. Po ceniku Društva. In glavna tovarišica računovodkinja je sklenila: "Ne, to je preveč. To ne gre." In pika.
In Tuma je rekel: "No, potem pa nič!"
In Triglavfilm je šel v stečaj.
Kakšen mesec zatem sem od Ministrstva za kulturo Republike Slovenije prejel dekret, s katerim mi Ministrstvo podeljuje status svobodnega umetnika z nazivom "režiser animiranega filma" in plačuje vse prispevke zdravstvenega in starostnega zavarovanja. Čast in privilegij, ki ju nisem pričakoval. Potem sem deset let delal v svobodnem poklicu. Vprašal: kaj to pomeni?
To pomeni, da moraš biti ves čas aktiven, ves čas prisoten, predvsem pa ves čas pošten do drugih in sam do sebe. To zadnje je najtežje.

Za svoje delo ste leta 2003 prejeli Ježkovo nagrado za izvirne dosežke in opuse v zvrsteh radijske in televizijske ustvarjalnosti. Kaj vam to pomeni?

Skoraj se nagibam k misli, da so mi dali Ježkovo nagrado zato, ker sem bil takrat vsem še najmanj v napoto. Po drugi strani pa je vendar priznanje, ki me intimno veže na Frana Milčinskega - Ježka, s katerim sva se tikala in tako ali drugače srečala v mnogih oddajah.

Lani ste praznovali svoj 80. jubilej. S čim se trenutno ukvarjate? Kakšne načrte imate za prihodnost?

Trenutno se ukvarjam s silno zanimivim intervjujem za katerega mi je vprašanja poslala neka draga deklica - Jelena Vujić.

Za prihodnost imam v načrtu izvedeti, koliko od povedanega bo morala črtati in ali sploh smatra, da sem ji odgovoril kaj pametnega.

Za prihodnost imam v načrtu osebno srečanje z Jeleno in razgovor z njo iz oči v oči.

Za prihodnost imam v načrtu ne prenehati z upanjem na priložnosti, ko lahko kakšnemu mlademu bitju rečem: razumem te! Še kako dobro te razumem! Tudi jaz sem nekdanj imel tvoja leta. Neskončno sem hrepenel po nečem, česar sploh nisem mogel opisati. Rdeči večerni oblaki so me vlekli k nečemu nedorečenemu izza obzorja. Noči in noči sem se mučil z vprašanji brez odgovora, v dvomih in iskanju samega sebe.

To so mi bili najlepši, hkrati najtežji, zdaj vem: najplemenitejši trenutki mladosti.

Kasneje sem doživljal udarce, klofute in razočaranja. Človek ob tem najprej otopi, potem se obloži z grobim oklepom neobčutljivosti, ravnodušja in sebičnosti. Kakšna napaka!

Vedno, vedno imej odprto vsaj majhno linico, skozi katero od drugje - do tvojega srca lahko prodre drobcen, a svetel žarek resnične iskrenosti.

Tebe, draga Jelena in vse tvoje sošolce ima rad

Črt Škodlar

PS: zdaj pa, končno, grem že lahko popit kozarček janževca. Ti lahko na to mirno počakaš vsaj še petdeset let!

Jelena Vujić, 8. C

V šolskem letu 2015/2016